

Björn Schmelzer a Graindelavoix
Svedectvá doby: Naďa Földváriová
10 rokov s EnsembleSpectrum
R. Strauss: Alpská symfónia
Jazz: Wayne Shorter
Jazzové laboratórium: Juraj Bartoš
Poviedka: Vanda Rozenbergová

Hudobný život
03/2023/R. 55

**SVÄTOPLUK
PIATY**

2,50€

03

9 771335 414008

Allegretto Žilina

Dom umenia Fatra
24. - 29. 4. 2023

XXXII. stredoeurópsky festival koncertného umenia

festival laureátov medzinárodných
interpretačných súťaží

www.allegretto.sk

Organizátor

s finančným príspevkom

Hlavní partneri

Hlavný mediálny partner

RÁDIO DEVÍN

Mediálni partneri

hudobný život

OPERA
SLOVAKIA

Žilina.k

Partneri

Obsah

Koncerty

- 2 Česká filharmonia – Slovenská filharmonia – Štátna filharmonia Košice – Viedenský filharmonici – Quasars Ensemble

Za vôňou nástroja

- 7 Juraj Tomka: huslista s violou (v posteli)

Hudobné divadlo

- 8 Dystopická továrň na dejiny
12 Muzikantské dobrodružstvo
14 Filmová groteska na veľkom plátne

Rozhovor

- 16 Neznesiteľná krásna úzkosti (B. Schmelzer)

Svedectvá doby

- 22 Hudba a slovo, priateľstvá a „žabomyšiady“ (N. Földváriová)

Analýza

- 27 Richard Strauss
Alpská symfónia op. 64

Jazz

- 31 Jazzové laboratórium
Juraj Bartoš – Back Home
34 Wayne Shorter (1933–2023)
36 Recenzia
A. Bartuš

- 37 Recenzie: CD a knihy

Poviedka

Hyacinth (Vanda Rozenbergová)

Editoriál

ANDREA SEREČINOVÁ

Antropológ a hudobník Björn Schmelzer je fascinovaný umením, ktoré nepatrí žiadnej dobe a v plynúcom čase môže k nemu pristupovať slobodne, autonómne. Podnecuje k tomu, aby sme sa nebáli umením vyvolávať „produktívny“ šok alebo úzkosť. Len nezotrávať vo falošnom bezpečí...

„Som presvedčený, že umelecké diela nepatria do doby alebo sveta, v ktorom vznikli. Nazývame ich skutočnými umeleckými dielami, lebo nepatria nikam. ... Preto je umenie v zásade emancipačné, vymaňujúce sa z normatívnosti, čo platí aj pre hudbu minulosti. Snaha demodernizovať starú hudbu znamená pre mňa domestikovať ju, premeniť ju na „Gebrauchsmusik“. Je to ideologicky veľmi podozrivé.“ (B. Schmelzer)

Piata inscenácia opery **Svätopluk** už stihla vyvolať živé polemiky a to je dobre. Štyri nasadené predstavenia v bloku prilákali do Opery SND nezvyčajne veľa divákov, a to tiež teší. Produktívny šok sa však zdráhame vyvolať, pieta voči národným mýtom a národným umelcom brzdi. A to je škoda.

„Ak opera sklzáne do javiskového dekorativizmu hudby, prestáva byť divadlom, ktoré si pýta viac než bombastické kostýmy a jednorazové nápady na efekt bez interpretačnej hĺbky. ... Poetika libreta pritom ponúka i širšiu režijnú interpretáciu nad rámec reálií Veľkej Moravy. Jeho konfrontácia s dramaturgiou inscenácie, ktorá by sa otvorila aj divadelnej polemike s novšími dejinami, by prospela nielen opusu, ale aj inscenácii a v neposlednej miere aj publiku.“ (R. Bayer)

Pani **Nada Földváriová** oslávila nedávno veľmi vzácne narodeniny. Hudobný život je poctený, že mohol zverejniť spomienky dámy, ktorá slovenskej hudbe a kultúre odovzdala veľa počas aktívneho života a dnes podáva svedectvo, z ktorého môžeme čerpať ako profesionáli i bežní ľudia. Len treba dobre čítať.

„Celých dvadsať rokov mi hovorili: „No, tak sa rozveďte.“ On mal prísny zákaz všetkého možného, mala som ho teda aj ja. Aj ma po šesťdesiatom ôsmom vyhodili zo Zväzu. ... Pokiaľ ide o hudbu, nasmela sa hrať západná, ale každý si predsa len zháňal nejaké platne a zišli sme sa napríklad v byte u Petra Kolmana. Chlapci mi zavolali: „Príď, budeme hrať Stockhausena.“ To bol veľký šláger. Ale nasmelo sa o tom hovoriť, mohli sme byť stíhaní.“ (N. Földváriová)

Na margo:

V čase našej uzávierky sa ministerka kultúry rozhoduje o výbere **nového generálneho riaditeľa SND**. V trme-vrme okolo štyroch mien kandidátov zaniklo, že sa voľba riaditeľa trojsúborového národného divadla personifikovala výlučne na problém opery. Dobré to preukazujú profesionálne backgroundy všetkých štyroch uchádzačov, ktorí sa de facto odvolávajú na prax z oblasti hudby. A to svedčí o skutočnej kríze v Opere SND, ktorej nepomôže ani tak nový generálny riaditeľ ako skôr nový šéf operného súboru. Preto by mal vziať z konkurzu, a nie menovaním.

Máme **nový dizajn**! Verím, že vám poskytnie krajši a koncentrovanejší zážitok z čítania z papiera. O to sme sa snažili pri zmene tlačenej verzie nášho časopisu. Už sa ale púšťame do práce na plnoformátovej internetovej verzii, ktorá v najbližších mesiacoch prinesie *Hudobnému životu* novú dynamiku.

Mesačník **Hudobný život**/marec 2023 vychádza v **Hudobnom centre** Michalská 10, 815 36 Bratislava IČO 00 164 836

Zapísané v zozname periodickej tlače MK SR pod ev. číslom EV 3605/09

Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea Serečinová (kontakt: andrea.serecinova@hc.sk, +421 2 20470420, 0905 643926), redaktori: Robert Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana Dekánková (jana.dekankova@hc.sk), Juraj Kalász (juraj.kalasz@hc.sk), externá redakčná spolupráca: Robert Bayer (robert.bayer@hc.sk), Jazykové korektúry: Zuzana Studená, Marcel Olšák, odborná spolupráca: Eva Planková

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 2 20470460, fax: +421 2 20470421, distribucia@hc.sk) • **Adresa redakcie:** Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • **Grafický návrh:** Pergamen Trnava • **Tlač:** ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava • **Rozširuje:** Slovenská pošta, a. s., Mediaprint-Kapa a súkromní distributéri • **Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail:** predplatne@slposta.sk • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk • Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu. Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03 • Indexové číslo 49215. ISSN 13 35-41 40 (tlačené vydanie), ISSN 2729-7586 (online, pdf verzia) • **Obálka:** Peter Mikuláš ako Svätopluk v novej inscenácii opery **Svätopluk** v Opere SND, foto: Marek Olbrzymek • Názory a postoje vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a krátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Koncerty

1. 2. 2023

Praha, Rudolfinum

Česká filharmonie, Jan Mráček,
Sir John Eliot Gardiner
Koželuh - Suk - Dvořák

K vrcholným koncertům letošní sezóny České filharmonie patřilo hostování světově proslulého britského dirigenta ve Dvořákově síni Rudolfinu. Sir John Eliot Gardiner, držitel dvou cen Grammy, legendární průkopník historicky poučené interpretace a umělecký vedoucí souborů Monteverdi Choir, English Baroque Soloists a L'Orchestre Révolutionnaire et Romantique, představil v Praze svůj analyticky efektní přístup k provedení děl skladatelů české hudby. Kompozice zahrnující epochu od klasicismu až po začátek 20. století zazněly pod jeho taktovkou v interpretaci České filharmonie s výjimečným leskem.

Svůj předchozí koncert s prvním českým orchestrem dirigoval Gardiner v adventu roku 2020, kdy nastudoval *Symfonii D dur* Jana Václava Huga Voříška. Kvůli pandemickým opatřením řídil tehdy orchestr v Rudolfinu bez publika v hledišti. Prostřednictvím vysílání ČT art i Facebooku ovšem jeho koncert sledovalo mnoho diváků.

V době příprav letošního programu se J. E. Gardiner vyjádřil k repertoáru upřímně: „*Stejně jako při svých minulých návštěvách bych rád potvrdil nejen svůj blízký vztah k české hudbě, ale také své přesvědčení o jejím pevném místě v dějinách světové hudby.*“

Koncert byl zahájen *Symfonií č. 5 g moll* Leopolda Koželuha, kterou dirigent řadí mezi vrcholné symfonické kompozice klasicistního období a cení si zejména jejího formálního a tematického mistrovství. Skladba zazněla skvěle a svěže. Dirigent řídil orchestr energicky, s akcentem na progresu témat. V průběhu vět *Allegro*, *Adagio* a *Presto* ostřeji zvýraznil dynamické odstíny a vrstevnatost znění napříč sekcemi. Výjimečná byla výrazová flexibilita dirigenta i tělesa. Téměř osmdesátiletý Gardiner řídil skladbu s trpytivým temperamentem.

Ve *Fantasii pro housle a orchestr g moll*, op. 24 Josefa Suka přednesl sólový part

mladý houslista Jan Mráček. Koncertní mistr České filharmonie, který je držitelem Ceny Jiřího Bělohlávky, vtiskl dílu z let 1902–1903 oslnivost moderní interpretace. Hrál skvěle s jemnou vřelostí a vynikající technikou. Virtuózní skladbu s prvky sonátového cyklu obdařil sytými sametovými barvami, zejména v hlubších a středních polohách. Jan Mráček hraje na nástroj pocházející z dílny italského houslaře Carla Ferdinanda Landolfiho (Milán, 1758). Housle interpretovi velkoryse zapůjčil Peter Biddulph. V souhře s tělesem sólista ve velmi rychlých pasážích místy příliš dominoval a z provedení nebyl cítit klid potřebný k tomu, aby fráze flexibilně dýchaly. Česká filharmonie hrála se ctí.

Program uzavřela *Symfonie č. 5 F dur*, op. 76 Antonína Dvořáka, která je jedním z nejoblíbenějších Gardinerových skladeb. Dirigent v provedení přesně vystihl charakter všech čtyř vět. Pastorální atmosféru elegantně prolul s lyrickou náladou, hravým scherzem a v pestré paletě barev gradoval kompozici do ostře atakovaného finále. Skladba zazněla v působivé dramatickosti.

MARKÉTA JŮZOVÁ

2. 2. 2023

Košice, Dom umenia

Štátna filharmonia Košice
Vojtěch Spurný, Indi Stivín
Vaňhal – Dittersdorf – Mozart

23. 2. 2023

Robert Jindra, Katarína Turnerová,
Oto Reiprich
Hummel – Mozart – Prokofiev

Taktika uspořiadateľov bola jasná: pomocou populárneho Mozarta privábiť čím viac návštevníkov a pokúsiť sa im „predať“ menej populárneho Prokofieva. Nuž, pravda je taká, že z balónka postupne odišlo počas hudby ruského majstra nemálo divákov...

Z februárového diania v Štátnej filharmonii Košice som zachytil dva koncerty a na oboch hral prím hudobný klasicizmus. Najprv 2. 2. (B cyklus) sme si mohli vychutnať ukážky z tvorby Jána Křtitela Vaňhala, Karla Dittersa von Dittersdorfa a Wolfganga Amadea Mozarta. Dirigoval pomerne mladý Čech Vojtěch Spurný, ktorého usporiadatelia avizovali ako popredného odborníka na „historicky poučenú“ interpretáciu starej hudby. Toto avízo mohlo recipienta predestinovať k istým očakávaniam. Nuž, Spurného interpretačné poňatie ma nesklamalo, ale ani príliš nenadchlo. Vaňhalova

Symfónia A dur pôsobila temperamentne a dravo, ale trocha bezducho, z dynamic-kých a agogických prostriedkov sa čerpalo poskromne. Na pódiu bolo rekordne málo hráčov (napočítal som osemnásť), ani poslucháčska návštevnosť sa v tento večer nepribližovala k rekordom. Dittersdorfov *Koncert pre kontrabas a orchester č. 2 E dur* zaujal už svojou repertoárovou exkluzivitou; výborný český sólista Indi Stivín si podmanil publikum mladíckym entuziazmom a zmyslom pre prirodzenú spevnosť, pričom virtuóznou perfekciou a technickú suverenitu možno považovať za samozrejmosť.

Prírodzene, najviac som bol zvedavý na Mozartovu *Symfóniu č. 41 C dur „Jupiterskú“* po prestávke. Znela veľmi „čerstvo“, dynamicky a cieľavedome, ale najmä vďaka šokujúco rýchlym tempám sa približovala ku karikatúre. Dominovali ostro pulzujúce akcenty, terasovitá dynamika, nepríjemne úzkoprsé frázovanie a minimalizované vibrato. A v neposlednom rade zvuková tvrdosť. V tejto „*Jupiterskej*“ sme mohli nájsť niečo neskutočne frenetické, ale aj povrchné... Azda najviac parodicky vyznel menuet tretej časti – nie ako allegretto, ale skôr ako vivace furioso. Orchester (32 hráčov, z toho 10 dychov) sa dirigentovej koncepcii pružne prispôbil, no túto koncepciu považujem za značne problematickú. Nechcem pritom paušálne hodnotiť či nedajbože útočiť na „historicky poučenú“ interpretáciu, veď medzi jej prominentmi nájdeme mnoho fenomenálnych muzikantov.

O tri týždne, 23. 2. v rámci A cyklu, do košického Domu umenia opäť zavítal Mozart, tentoraz v spoločnosti Johanna Nepomuka Hummela a Sergeja Prokofieva. Za dirigentským pultom sa po januári opäť zaskvel šéfdirigent Robert Jindra. V úvode zaznela Hummelova predohra k opere *Mathilde von Guise*. Priznám sa, nie som priaznivcom najnovších trendov, ktoré uprednostňujú ožiovovanie dávno zabudnutých, neznámych partitúr za každú cenu, bez ohľadu na ich umeleckú hodnotu. Túto Hummelovu predohru by som ako dramaturg určite na koncert nezaradil; bez ohľadu na to ju však filharmonici predviedli na vysokej úrovni, s elánom a ohnivosťou. V Mozartovom *Koncerte pre flautu, harfu a orchester C dur*